

Valvira

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården

Utredning av yrkesmässig funktionsförmåga och hälsotillstånd hos yrkesutbildad person inom socialvården

---

Anvisning till den som utför undersökningen

Anvisning 11/2016

Innehåll

1.	Anvisningens ändamål	3
2.	Tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården	3
2.1.	Allmänt	3
2.2.	Allmänna förutsättningar för utövning av yrke och lagstadgade säkerhetsåtgärder	4
3.	Utredning av yrkesmässig funktionsförmåga och hälsotillstånd	4
3.1.	Utredningsmöjligheter	4
3.2.	Hälsotillståndet och den yrkesmässiga funktionsförmågan, bedömning och betydelse	5
4.	Utförandet av undersökningen.....	6
4.1.	Den undersökta yrkesutbildade personens och den undersökande läkarens ställning	6
4.2.	Planeringen av undersökningen	7
4.3.	Inledande av undersökningen.....	8
4.4.	Rätt att insamla uppgifter.....	8
4.5.	Undersökningens omfattning och genomförande.....	8
4.6.	Kostnader.....	9
5.	Utlåtande som ges på basis av undersökningen.....	9
5.1.	Allmänt	9
5.2.	Utlåtandets disposition	10
5.2.1.	Inledning	10
5.2.2.	Förhandsuppgifter (anamnes)	11
5.2.3.	Observationer under undersökningen.....	11
5.2.4.	Sammandrag och slutsatser	12
5.2.5.	Underskrift.....	13

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

Till den som utför undersökningen

Utredning av yrkesmässig funktionsförmåga och hälsotillstånd hos yrkesutbildad person inom socialvården

1. Anvisningens ändamål

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (nedan Valvira) kan vid behov förordna en yrkesutbildad person inom socialvården att genomgå en utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet.

Syftet med denna anvisning är att ge instruktioner om och harmonisera förfarandet vid utredning av hälsotillståndet och den yrkesmässiga funktionsförmågan hos en yrkesutbildad person inom socialvården, efter att Valvira ålagt personen att genomgå läkarundersökningar eller undersökningar på sjukhus.

2. Tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården

2.1. Allmänt

Ändamålet med tillsynen över yrkesutbildade personer inom socialvården är att främja **klientsäkerheten samt kvaliteten på tjänsterna inom socialvården**.

Bestämmelserna om tillsyn över yrkesutbildade personer inom socialvården ges i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015, nedan socialvårdens yrkesutövningsL). Enligt 15 § 2 mom. i nämnda lag styr och övervakar Valvira på riksnivå de yrkesutbildade personerna inom socialvården. Regionförvaltningsverket styr och övervakar yrkesutbildade personer inom socialvården som är verksamma inom dess verksamhetsområde. Tillsynsmyndigheterna iakttar den arbetsfördelning som föreskrivs i paragrafens 3 mom. Enligt den hör det till Valviras behörighet att bland annat behandla sådana ärenden som kan förutsätta säkerhetsåtgärder.

Yrkesrättigheterna och delvis även de eventuella påföljderna av tillsynen över yrkesutbildade personer avviker från varandra beroende på om det är fråga om en legitimerad yrkesutbildad person eller en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning. Legitimerade yrkesutbildade personer, dvs. personer som fått tillstånd att utöva yrke, är socialarbetare, sociologer och geronomer. Yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning har ensamrätt att använda en viss yrkesbeteckning. Yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning är närvårdare, hemvårdare och vårdare av utvecklingshämjade.

Yrkesutbildade personer inom socialvården införs i centralregistret över yrkesutbildade personer inom socialvården. Mer information om yrkesrättigheterna finns på www.valvira.fi.

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

2.2. Allmänna förutsättningar för utövning av yrke och lagstadgade säkerhetsåtgärder

Yrkesverksamhet inom socialvården förutsätter tillräcklig yrkesskicklighet och tillräckliga yrkeskunskaper samt att den yrkesutbildade personens hälsotillstånd och funktionsförmåga är sådana att han eller hon kan vara verksam i sitt yrke.

Om förutsättningarna för yrkesutövning visar sig vara bristfälliga och arbetsgivarens åtgärder inte räcker till för att trygga klientsäkerheten kan Valvira vidta säkerhetsåtgärder. Syftet med säkerhetsåtgärderna är att trygga klientsäkerheten och förhindra risksituationer.

Valvira kan med stöd av 20 § i socialvårdens yrkesutövningsL bland annat för en bestämd tid eller tills vidare begränsa en legitimerad yrkesutbildad persons rätt att utöva yrket eller för en bestämd tid eller tills vidare frånta en legitimerad yrkesutbildad person rätten att utöva yrket. Likaså kan Valvira för en bestämd tid eller tills vidare förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda yrkesbeteckningen för en yrkesutbildad person inom socialvården.

Enligt 21 § i lagen kan Valvira besluta om åtgärder som avses i 20 § också om en yrkesutbildad person på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak eller på grund av brist på yrkesskicklighet som konstaterats på motiverat sätt är oförmögen att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården.

Valvira kan med stöd av 23 § i socialvårdens yrkesutövningsL som en temporär säkerhetsåtgärd begränsa rätten att utöva yrket som legitimerad yrkesutbildad person eller förbjuda denna rätt. Valvira kan likaså temporärt förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda den avsedda yrkesbeteckningen. En säkerhetsåtgärd kan förordnas temporärt till dess att tillräcklig utredning har erhållits för att ärendet slutligt kan avgöras.

Ärenden som gäller begränsning, frångående eller återställande av rätten för en yrkesutbildad person inom socialvården att utöva yrke samt ärenden som gäller tilldelande av en skriftlig varning behandlas och avgörs av Valviras nämnd för tillsyn över yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården (tillsynsnämnden).

3. Utredning av yrkesmässig funktionsförmåga och hälsotillstånd

3.1. Utredningsmöjligheter

Det är väsentligt med tanke på tillsynen att tillsynsmyndigheten vid behov har möjlighet att utreda förmågan hos en yrkesutbildad person inom socialvården att vara verksam i sitt yrke. Valvira har rätt att utan hinder av sekretessbestämmelserna få de upplysningar och utredningar som verket behöver för att sköta sin tillsynsuppgift (Lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, 669/2008, 6 §). Yrkesutbildade personer inom socialvården är skyldiga att på begäran lämna Valvira eller regionförvaltningsverket de uppgifter och utredningar som är nödvändiga (Socialvårdens yrkesutövningsL 6 §).

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

Valvira kan för att utreda en yrkesutbildad persons hälsotillstånd och yrkesmässiga funktionsförmåga skaffa bl.a. följande utredningar:

- journalhandlingar från verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården och socialvården och av självständiga yrkesutövare inom socialvården
- utlåtande av behandlande läkare
- utlåtande av arbetsgivare
- receptutredning över läkemedel som expedierats till den yrkesutbildade personen
- övriga handlingar från olika myndigheter eller organisationer (t.ex. av FPA)

De utredningar som nämns ovan är inte alltid tillräckliga för att bedöma den yrkesutbildade personens hälsotillstånd och yrkesmässiga funktionsförmåga. I sådana fall kan den yrkesutbildade personen åläggas att genomgå en undersökning. **Valvira kan med stöd av 19 § 1 mom. i socialvårdens yrkesutövningsL ålägga en yrkesutbildad person inom socialvården att genomgå läkarundersökning eller undersökningar på sjukhus, om det finns grundad anledning att misstänka att personen på grund av sjukdom, missbruk av berusningsmedel eller nedsatt funktionsförmåga eller av någon annan motsvarande orsak är oförmögen att utöva sitt yrke.**

Om en yrkesutbildad person inom socialvården motsätter sig en utredning kan Valvira för att trygga klientsäkerheten förbjuda en legitimerad yrkesutbildad person att utöva yrket eller förbjuda en yrkesutbildad person med skyddad yrkesbeteckning att använda en i förordning avsedd yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom socialvården (socialvårdens yrkesutövningsL 19 § 4 mom.).

3.2. Hälsotillståndet och den yrkesmässiga funktionsförmågan, bedömning och betydelse

När man bedömer relevansen av en persons sjukdom, missbruk av berusningsmedel, ålder och andra motsvarande omständigheter för personens förmåga att utöva sitt yrke ska man ta hänsyn till hans eller hennes yrke och de faktiska arbetsuppgifternas karaktär. Yrken och arbetsuppgifter inom socialvården kräver olika grader av självständigt beslutsfattande, ansvarstagande och agerande. **Den i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården avsedda yrkesmässiga funktionsförmågan är inte liktydig exempelvis med den arbetsförmåga som avss i pensionslagstiftningen.**

Vid utredning av förmågan att utöva ett yrke bedöms i synnerhet den risk som den yrkesutbildade personens sjukdom, missbruk av berusningsmedel, ålder eller andra faktorer utgör för klientsäkerheten. Vid utredningen överväger man huruvida och i vilken utsträckning den yrkesutbildade personen kan sköta sina uppgifter. Utredningen ska grunda sig på en tillräckligt omfattande och ingående undersökning.

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

Valvira avgör om den yrkesutbildade personen enligt lagen helt eller delvis har blivit oförmögen att utöva sitt yrke. Bedömningen grundar sig på en utredning av den yrkesutbildade personens hälsotillstånd samt på en utredning av personens arbetsuppgifter, arbetsförhållanden och arbetsprestationer. I sin bedömning är Valvira inte bunden av de slutsatser som den undersökande läkaren framför i sitt utlåtande, men i praktiken har dock utlåtandet som avgetts utifrån undersökningen stor betydelse för Valviras avgörande. Ingrepp i rätten att utöva ett yrke är ett ingrepp i den i grundlagen tryggade rätten för var och en att skaffa sin försörjning med arbete, yrke eller näring som han eller hon valt. Därför kan man inte inkräkta på en persons rätt att utöva sitt yrke mer än vad som är nödvändigt för att säkra syftet med säkerhetsåtgärden.

Hälsotillståndets inverkan på rätten att utöva yrket kan belysas med följande exempel:

Exempel 1: En socialarbetares anställningsförhållanden har upprepade gånger avslutats på grund av att personen arbetat i berusat tillstånd, och nu i ett nytt anställningsförhållande har personen på arbetsgivarens försorg på grund av sitt alkoholproblem hänvisats till ett avvänjningsprogram, som dock inte gett resultat. Socialarbetaren ansågs utgående från en utredning av hälsotillståndet lida av ett svårt beroende av berusande ämnen, och på grund av sitt missbruk vara oförmögen att vara verksam i socialarbetaryrket.

Exempel 2: En socialarbetare har länge lidit av psykiska problem och läkemedelsberoende. Han har dock efter behandling blivit av med sitt beroende. Han ansågs kunna vara förmögen att vara verksam som socialarbetare utan risk för klientsäkerheten, om arbetsgivaren är medveten om hans situation. **Den anställdas yrkesutövningsrätt begränsades sålunda, att han enbart fick vara verksam i en verksamhetsenhet för socialvård med ett offentligt samfund som huvudman och under ledning och tillsyn av en annan,** av Valvira separat för denna uppgift förordnad socialarbetare med rätt att självständigt utöva yrket.

Exempel 3: En äldre närvårdare som varit anställd inom hemservicen observerades upprepade gånger glömma att utföra uppgifter som ingick i hennes arbete till den grad, att säkerheten av hennes klienter ansågs vara äventyrad. Arbetsgivaren hänvisade närvårdaren till företagshälsovården, där tester som genomfördes på henne visade begynnande Alzheimers sjukdom. Hon hänvisades till fortsatta undersökningar och sjukskrevs. Arbetsgivaren misstänkte att den anställda under sin sjukledighet skulle söka arbete inom den privata sektorn, och gjorde en anmälan om detta till Valvira. Även exempelvis svåra psykiska störningar utan missbruksproblem kan utvecklas till ett hinder för arbete i ett socialvårdsyrke.

4. Utförandet av undersökningen

4.1. Den undersökta yrkesutbildade personens och den undersökande läkarens ställning

Om en yrkesutbildad person trots Valviras förordnande inte söker sig till en undersökning av sitt hälsotillstånd eller om personen avbryter undersökningen kan han eller hon inte tvingas att genomgå en undersökning.

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

Denna vägran har dock betydelse då Valvira fattar sitt beslut om personens rätt att utöva yrke.

Den läkare som genomför undersökningen och avger sitt utlåtande gör det i egenskap av sakkunnig. Läkaren som genomför undersökningen ska bevara sin opartiskhet. Läkaren får inte börja driva den undersökta personens eller någon annans sak eller intresse.

Vid eventuella frågor om jäv eller andra oklarheter ska Valvira kontaktas.

4.2. Planeringen av undersökningen

Valvira meddelar ett beslut till den yrkesutbildade personen som ålägger honom eller henne att genomgå en utredning av sitt hälsotillstånd. Den yrkesutbildade personen ska förete beslutet med bilagor för överläkaren vid det sjukhus dit han eller hon söker sig för undersökning. Separat remiss behövs inte. I beslutet specificeras typen och nivån av det sjukhus eller den verksamhetsenhet där utredningen ska genomföras. Likaså anges i beslutet, om undersökningen ska basera sig på observation på avdelning eller om det räcker med en poliklinisk utredning av hälsotillståndet. Därtill har andra förutsättningar kunnat anges för undersökningen, undersökningsstället eller den som genomför undersökningen. Efter att ha mottagit beslutet ska överläkaren (den ansvariga läkaren) bedöma huruvida undersökningsstället uppfyller kraven.

Till Valviras beslut om utredning av den yrkesmässiga funktionsförmågan och hälsotillståndet har i allmänhet bifogats handlingar om den yrkesutbildade personens hälsotillstånd och yrkesverksamhet. För att förhindra missbruk är bilagorna till beslutet vanligen försedda med Valviras stämpel. **Undersökningsstället ska kräva att beslutet i sin helhet med alla bilagor ställs till dess förfogande innan undersökningen inleds.**

Utförandet av undersökningen ska planeras innan den inleds. I detta skede kan man ordna en s.k. förintervju med den som ska undersökas. I anslutning till detta ges den som ska undersökas information om den planerade tidpunkten för undersökningen och om hur den kommer att genomföras. Då undersökningen planeras ska man omsorgsfullt göra sig förtrogen med Valviras beslut och dess bilagor. I beslutet har också precisrats vilka omständigheter som särskilt bör klargöras.

Undersökningen ska planeras så att den är möjlig att utföra, och att utlåtandet på basis av den utan dröjsmål kan sändas till Valvira. Valvira meddelar i sitt beslut en tidpunkt då undersökningen av hälsotillståndet senast ska vara genomförd. Personen som ska undersökas ska själv avgöra den exakta tidpunkten då han eller hon söker sig till undersökning. Vid planeringen av undersökningen ska den tidsfrist som Valvira har angett beaktas. Om undersökningen inte kan genomföras inom den angivna tidsfristen, ska tidsplanen diskuteras med föredraganden vid Valvira.

Den yrkesutbildade personen har rätt att överklaga Valviras beslut om utredning av yrkesmässig funktionsförmåga och hälsotillstånd hos förvaltningsdomstolen. Beslutet ska verkställas omedelbart oberoende av änd-

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

ringssökande. Sökande av ändring förhindrar således inte att undersökningen utförs.

4.3. Inledande av undersökningen

Överläkaren vid undersökningsstället ska meddela Valvira när undersökningen inleds, hur länge den sannolikt kommer att pågå samt vem som är ansvarig för genomförandet av undersökningen.

Överläkaren ska även meddela Valvira om undersökningen av någon anledning avbryts. Till meddelandet ska bifogas den ansvariga läkarens redogörelse om de undersökningar som utförts dithills och om de eventuella slutsatser som dragits utifrån dem.

Innan undersökningen inleds eller under dess förlopp ska den som ska undersökas informeras om undersökningens karaktär. Personen ska också informeras om att allt som han eller hon uppger kan komma att ingå i det utlåtande som lämnas till Valvira.

4.4. Rätt att insamla uppgifter

Orsakerna till åläggandet att genomgå undersökning framgår av Valvira's beslut och dess bilagor. Den undersökande läkaren ska ta del av dessa handlingar. Valvira's strävan är att till sitt beslut bifoga de uppgifter som behövs för att ärendet kan utredas. Om den som ska genomföra undersökningen bedömer att det mottagna materialet är bristfälligt, bör han eller hon kontakta föredraganden i ärendet hos Valvira.

Den som genomför undersökningen kan under pågående undersökning skaffa nya utredningar i ärendet, om det anses vara behövligt. Anskaffning av ytterligare utredningar direkt till undersökningsstället förutsätter dock samtycke av den person som undersöks. Uppgifter kan begäras till exempel från tidigare vårdplatser, arbetsplatser eller av socialmyndigheterna.

4.5. Undersökningens omfattning och genomförande

Utredningen av hälsotillståndet och den yrkesmässiga funktionsförmågan ska grunda sig på en tillräckligt omfattande och ingående undersökning. Undersökningens omfattning och varaktighet bedöms separat från fall till fall. Valvira anser att den riktgivande längden för undersökning på avdelning är högst 3 veckor. I särskilda fall kan denna tid i någon mån överskridas. I sådana situationer ska den som utför undersökningen ta kontakt med föredraganden i ärendet. Vid undersökningarna ska "onödiga" dagar på avdelningen undvikas. Om det exempelvis inte är möjligt att utföra separata undersökningar genast efter bedömningsperioden, kan den undersökta utskrivas mellan undersökningarna. Undersökningar ska inte heller på ett oändamålsenligt sätt fortsättas i en situation där slutsatser snabbt kan dras (t.ex. mycket svårt, aktuellt beroende av berusningsmedel eller akut psykos). I avsnittet om utlåtande (kapitel 5) tas också ställning till undersökningarnas omfattning.

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

4.6. Kostnader

Kostnaderna för undersökningen betalas av statens medel. Fakturan för kostnaderna ska dels vara specificerad och dels sammanställd på så sätt att alla utförda undersökningar finns på samma faktura. Om den undersökta har getts vård eller behandling före, i samband med eller efter undersökningsperioden, kan kostnaderna inte till dessa delar faktureras av Valvira. I det fallet svarar personens hemkommun för dessa kostnader.

Fakturan ska inte skickas till Valvira tillsammans med utlåtandet, utan separat som nätfaktura efter att utlåtandet har skickats. Något annat material får inte skickas tillsammans med fakturan. Faktureringsuppgifterna är:

Adress för nätfaktura (EDI-kod): 003715670576
Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
FO-nummer: 1567057-6
Momsnummer: FI15670576
Nätfaktureringsoperatör: Itella Information Oy
Förmedlarkod: 003710948874

Vänligen använd föredragandens namn samt diarienummer som beställningsreferens på fakturorna (dessa framgår av Valviras skriftliga förordnande).

5. Utlåtande som ges på basis av undersökningen

5.1. Allmänt

På basis av undersökningen ges ett utlåtande till Valvira. Utlåtandets omfattning bestäms separat från fall till fall. Utlåtandet ska basera sig på en tillräckligt omfattande och grundlig medicinsk undersökning. Syftet med utlåtandet om den undersökta hälsotillstånd är att ge en objektiv bild av den undersökta personen och om hans eller hennes fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågas samt i synnerhet att **bedöma personens förmåga att vara verksam som en yrkesutbildad person inom socialvården i uppgifter som motsvarar hans eller hennes yrke.**

Utlåtandet ska skrivas på ett klart språk. Ord på främmande språk bör undvikas. Om sådana används ska deras finsk- eller svenskspråkiga motsvarighet anges eller förklaras.

Utlåtandet ska grunda sig på sådana uppgifter vilkas tillförlitlighet läkaren själv är förvissad om. Utlåtandet och de slutsatser som presenteras får således inte enbart stödja sig på uppgifter från den undersökta personen och Valvira, utan huvudsakligen på information som avgivaren av utlåtandet själv erhållit, observationer som gjorts på undersökningsstället samt på resultaten av undersökningar (bl.a. laboratorieundersökningar och bilddiagnostiska undersökningar samt psykologiska och neuropsykologiska undersökningar).

I utlåtandet ska antecknas all information som är av vikt med tanke på slutsatserna. Då uppgifter skrivs in i utlåtandet och deras betydelse bedöms ska man beakta och nämna varifrån och av vem uppgifterna här-

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

stammar. I utlåtandet ska ställning tas till eventuella motstridigheter mellan patientens berättelse och uppgifter från andra källor.

I sitt beslut beaktar Valvira hela utredningen som gäller den yrkesutbildade personen och är inte nödvändigtvis bunden av de slutsatser som presenteras i utlåtandet.

Utlåtanden ska **utan dröjsmål** skickas direkt till Valvira (Valvira, Registratorkontoret, PB 210, 00281 Helsingfors). En kopia av utlåtandet ges till den undersökta personen, såvida informationen inte medför allvarlig fara för hans eller hennes hälsa (Personuppgiftslagen 27 § 2 punkten.).

Utlåtandet om den undersökta personens hälsotillstånd ska ges inom den tidsfrist som Valvira har angett. Om den undersökande läkaren behöver mer tid för att avge utlåtandet, ska han eller hon kontakta föredraganden som handlägger ärendet hos Valvira.

Om överläkaren vid den undersökande enheten inte själv har genomfört undersökningen av hälsotillståndet eller medverkat i genomförandet, ska han eller hon bifoga sitt eget utlåtande till den undersökande läkarens utlåtande.

Till utlåtandet ska bifogas kopior av samtliga journalhandlingar som uppkommit under undersökningsperioden, inklusive anteckningar som gjorts av vårdpersonalen.

5.2. Utlåtandets disposition

I utlåtandet om den undersökta personens hälsotillstånd används samma allmänna disposition som i läkarutlåtanden:

- 1) inledning
- 2) förhandsuppgifter el. anamnes (omständigheter som framgår av Valviras beslut och dess bilagor samt specificerade förhandsuppgifter som den undersökta personen själv har gett och som erhållits från andra källor)
- 3) observationer som gjorts vid undersökningar (status) samt specialundersökningar och deras resultat
- 4) slutsatser
- 5) försäkran och underskrift / underskrifter

5.2.1. Inledning

Utlåtandet riktas till Valvira.

I inledningen anges när och för vilken person Valvira förordnat en utredning av hälsotillståndet, samt i ett separat stycke var och när undersökningen har utförts (undersökningsperiodens begynnelse- och slutdatum eller, vid poliklinisk undersökning, undersökningsdagarna).

Sättet på vilket den undersökta identitet har fastställts ska uppges.

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

5.2.2. Förhandsuppgifter (anamnes)

Uppgifter som framgår av Valvira's utlåtande och bifogade handlingar

I början av utlåtandet anges orsakerna till att Valvira ålagt den undersökta personen att skaffa en utredning av sitt hälsotillstånd. Dessutom ska den undersökande läkaren redogöra för sådana uppgifter i Valvira's beslut och dess bifogade handlingar, som är väsentliga för handläggningen av ärendet.

Den undersökta personens egna uppgifter

Utlåtandet ska ge en tillräckligt omfattande anamnes av både fysiska och psykiska sjukdomar, utan att glömma de läkemedel som personen eventuellt använder.

Uppgifter som den undersökta personen ger om sina livsskeden och levnadsförhållanden beskrivs i synnerhet till den del de kompletterar uppgifter från andra källor eller avviker från dessa. Förutom att räkna upp fakta ska man också ta hänsyn till den undersökta's egna erfarenheter, uppfattningar och känslor samt karaktären av hans eller hennes mänskliga relationer och centrala problem samt försök och metoder att lösa dem.

Utredningar som skaffats under pågående undersökning

Då uppgifter presenteras, ska också deras källa anges. Särskilt ingående ska redogöras för de uppgifter och källor till uppgifter som hänför sig till den undersökta personens yrkesutövning och som den undersökande läkaren har till sitt förfogande.

De uppgifter man känner till om den undersökta personens uppväxtförhållanden, livsskeden, mänskliga relationer, sociala anpassning, eventuellt bruk av berusningsmedel eller narkotika och eventuella tidigare brott ska beskrivas i den utsträckning som de har anknytning till eller inverkan på yrkesutövningen.

5.2.3. Observationer under undersökningen

Somatisk undersökning

Vid undersökningen utförs sådana somatiska undersökningar som är nödvändiga för att utreda personens hälsotillstånd och yrkesmässiga funktionsförmåga. Somatiska undersökningar utförs i den omfattning som utredningen av personens hälsotillstånd och funktionsförmåga förutsätter i varje enskilt fall. Samtliga undersökningsresultat redovisas i utlåtandet. I synnerhet bör man fästa uppmärksamhet vid att bedöma betydelsen av avvikande fynd. Vid behov bifogas utlåtanden av specialistläkare, t.ex. av en specialist i inre medicin eller neurologi eller utlåtanden om bilddiagnostiska undersökningar eller EEG-undersökningar.

Vid missbrukssjukdomar och organiska hjärnsjukdomar ska särskild uppmärksamhet fästas vid de somatiska undersökningarnas omfattning. I

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

många fall behövs upprepade läkemedels- och drogundersökningar som undersökts på ett behörigt sätt. Resultaten av dessa ska anges i detalj. Utförda screeningundersökningar ska verifieras, och resultatet av verifieringen ska antecknas i utlåtandet.

Observationer om den undersökta psykiska tillstånd

Observationer om den undersökta personens psykiska tillstånd beskrivs separat. I utlåtandet beskrivs bland annat den undersökta personens inställning till undersökningen och till dem som genomför undersökningen. Därtill beskrivs drag i den undersökta personens beteende och person samt upplevda och eventuellt förekommande psykiska symtom som tyder på psykiatrisk sjukdom. I utlåtandet beskrivs också den undersökta personens sjukdomsinsikt, sinnesstämning, emotionella störningar, attityder och kognitiva funktioner samt hans eller hennes förmåga att inse sina problem och sätta sig in i andras situation.

Vid en bedömning av risken för klientsäkerheten är det viktigt att beakta tidigare sjukdomshistoria och sjukdomsinsikt under svårare sjukdomsperioder samt personens förmåga att själv bedöma sina förutsättningar att utföra sitt arbete.

I utlåtandet beskrivs de observationer som personalen har gjort under vårdperioden. De kan till exempel gälla den undersökta personens förmåga att klara sig allmänt taget och hans eller hennes beteende i olika situationer och inställning till andra patienter och anhöriga.

I sådana fall där personen till exempel använder bensodiazepinmedicinering och där bedömaren betraktar det som sannolikt att medicineringen på ett betydande sätt har påverkat undersökningsresultaten, ska detta uttryckligen nämnas i utlåtandet.

Psykologisk och neuropsykologisk undersökning

En psykologisk och neuropsykologisk undersökning ska i regel alltid genomföras vid misstanke om att den undersökta personens yrkesmässiga funktionsförmåga nedsätts av psykisk störning, missbruk av berusningsmedel, neurologisk sjukdom eller annan motsvarande orsak.

Psykologens utlåtande ska särskilt bedöma den undersökta personens förmåga att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården.

I utlåtandet till Valvira ska ingå en av psykolog uppgjord sammanfattning av de slutsatser som dragits av undersökningen. Utlåtandet ska ge en så klar beskrivning som möjligt av den bild som psykologen fått av den undersökta centrala problemområden och personlighet samt allvarlighetsgraden av eventuella fynd. Psykologens eller neuropsykologens utlåtande bifogas till utlåtandet i sin helhet.

5.2.4. Sammandrag och slutsatser

Sammanfattningen inleds med en kortfattad redovisning av de väsentliga omständigheter som framkommit under undersökningen: somatiska och

Dnr 6501/05.00.00.05/2016

3.11.2016

psykiatriska diagnoser och andra deskriptiva beskrivningar av personens psykiska struktur, bruk av läkemedel, berusningsämnen eller droger, sjukdomsinsikt, sjukdomsbetingade behandlingar och medicinering, brister i funktionsförmågan, arbetsförmåga och eventuellt behov av fortsatt behandling. I sammanfattningen ska det ges en bedömning av prognosen för den undersökta sjukdom, störning eller problem.

Därefter framförs kortfattade, medicinskt grundade ställningstaganden till de väsentliga frågorna, i synnerhet ställningstaganden till hur de omständigheter som uppdragats kommer att påverka personens verksamhetsförutsättningar och hans eller hennes förmåga att klara av sina uppgifter som yrkesutbildad person inom socialvården, antingen självständigt eller under ledning och tillsyn av en annan yrkesutbildad person inom socialvården. Dessutom ges en uppskattning av den risk som den undersökta personens yrkesutövning eventuellt kan medföra för klientsäkerheten. Vid behov ges en uppskattning av vilken nivå av uppgifter personen kan tänkas klara av utan att klientsäkerheten äventyras.

Den undersökande läkaren ger sin motiverade uppfattning om den undersökta personens hälsotillstånd samt om huruvida personen kan utöva yrkesverksamhet inom socialvården utan att orsaka en risk för klientsäkerheten. De undersökande läkarna ska ta ställning till huruvida den eventuella risken för klientsäkerheten är permanent, tillfällig eller tidvis förekommande. Om risken för klientsäkerheten hänför sig till vissa särskilda förhållanden, såsom **självständigt arbete, ska detta anges separat**.

Om det enligt undersökarens uppfattning gäller ett gränsfall, där flera olika slutsatser är möjliga, anges de olika alternativen och motiveringarna till dem.

Om det på grund av den undersökta vägran eller annan bristande information inte finns tillräckliga förutsättningar för att tillförlitligt bedöma den undersökta hälsotillstånd eller hans eller hennes förutsättningar att utöva sitt yrke, ska detta konstateras i utlåtandet. Om möjligt ska man i det fallet ta ställning till behovet av fortsatta undersökningar och till sättet att genomföra dem.

I utlåtandet anges huruvida den undersökta personen i fortsättningen behöver psykiatrisk vård, missbrukarvård eller somatisk öppenvård eller sjukhusvård. Vårdbehovet ska motiveras. I utlåtandet anges också eventuella redan överenskomna vårdarrangemang.

5.2.5. Underskrift

Utlåtandet bestyrks i enlighet med 23 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården med en försäkran ”vilket jag härmed på heder och samvete försäkrar”. Utlåtandet dateras, undertecknas och förses med namnförtydligande samt omnämnande av den undersökande läkarens specialitet och tjänsteställning.